

3-1. مقدمه:

در اوایل سرمهای درمانی که توسط پادزهر اسب تهیه می شد به صورت خام به مصرف می رسید. بدین ترتیب که پس از تزریق دزهای معینی از زهر به بدن حیوان و اندازه گیری میزان پادزهر تولید شده، عمل خون گیری از اسب انجام می گرفت.

سپس خونهای گرفته شده در استوانه های شیشه ای که داخل سرپوش فلزی آنها وزنه سربی آویزان شده بود، قرار می گرفت.

چند ساعت پس از خونگیری وزنه سربی به آرامی رها می گردید و خونابه به تدریج در مدت یک تا دو روز جدا می شد و این وزنه با فشار روی لخته مقدار بیشتری سرم را جدا می کرد، سپس سرم شفاف و عاری از گویچه ها را به کمک سیفون خارج کرده و با افزودن مقداری فنل محلول در اتر، سرم را برای چند ماه تا یک سال در سردخانه رها می کردند. در این مدت مقدار زیادی آلبومین و پروتئین های غیر اختصاصی رسوب می کرد و پس از حذف رسوبات، سرم شفاف را پس از تعیین عیار به حجم های حدودی 500 تا 1000 واحد بین المللی تقسیم نموده و پس از تأیید با آزمایش های لازم سترونی و بی ضرری و حسن اثر، محصول نهایی آماده عرضه و مصرف پزشکی می گردید.

چنین سرمی طبعاً دارای آلبومین ها و پروتئین های غیر اختصاصی سرم اسب بود و ناگزیر بدن بیمار پس از تزریق نسبت به تمامی پروتئین های موجود در سرم اسب حساس می شد و استفاده از سرم اسبی برای بار دوم معمولاً با عوارض و آلرژی توأم بود. از این رو در دهه های قبل از جنگ جهانی دوم مسئله تصفیه سرم و تخلیص آن بسیار مورد توجه بود. روش های متعددی برای تصفیه سرم به کار گرفته شده بود که در زیر به پاره ای از آن ها به طور اختصار اشاره می شود.

در سال 1903 در انگلستان ایمری^۱ مسئله تصفیه سرم با آنزیم ها را مطرح کرد ولی از کار او استقبال زیادی نشد چرا که به ازای از بین رفتن پروتئین های غیر اختصاصی پاره ای از پروتئین های اختصاصی هم از بین می رفت. در سال های 1936-1939 پارفنچف^۲ دانشمند لهستانی بررسی های جالبی در ضمیمه تصفیه سرم به کمک پپسین و سولفاتها در آمریکا به ثبت رساند.

در سال 1954 در انگلستان ککویک^۳ و همکاران آنها از اتر به عنوان رسوب دهنده پروتئین ها استفاده نمودند.

بنزهاف^۱ نیز روشی را ارائه کرد که با دناتوراسیون حرارتی و Salting out کار تصفیه صورت می گرفت.

¹ - Imray

² - Parfentjev

³ - Kekwik

سیستم سولفات سدیم هاو^۲ که با افزایش تدریجی غلظت سولفات سدیم در پلاسما بود نیز یکی از روش های تصفیه بود.

سیستم سولفات آمونیوم وودورث^۳ هم تا قبل از سیستم تصفیه با اتانل سرد یکی از کارآمدترین روش های تصفیه سرم درمانی بود.

بعدها کوهن روش اتانل سرد را ابداع کرد که جامع ترین روش در آمریکا بود، در

این روش با تغییر غلظت الکل اتیلیک در سرما پروتئین های پلاسما به پنج جزء

اصلی تقسیم می شدند. مزیت استفاده از این روش این بود که به آسانی می

توانستند موقع (خشک کردن گلوبولینها با تخیر آزاد کرده و برطرف شوند) و

عیب این روش هم این بود که تمامی این مراحل باید در سرما انجام شود. و عده

ای از پروتئین های پلاسما پس از تماس دائم با الکل خاصیت ابتدایی خود را از

دست می دهند و بی ثمر می شوند.

¹ - Ban zhaf

² - Howe

³ - wadawotr

3-2. تصفیه و تخلیص سرمهای درمانی:

از میان تکنیک های متعدد تصفیه و و تخلیص پروتئین ها، روش های رسوبی متداولترین و با سابقه ترین روش های جداسازی پروتئین های پلاسما محسوب می شوند که در مقیاس وسیع جهت تولید فرآورده های بیولوژیک مانند سرم های درمانی کاربرد داشته اند.

در جداسازی پروتئین های پلاسما با تکنیک های رسوبی میزان حلالیت دارای اهمیت می باشد که به خصوصیات حلال و سایر اجزا مخلوط پلاسما مربوط است.

مهمترین عوامل موثر بر حلالیت پروتئین ها عبارتند از: PH، قدرت یونی، دما و ثابت دی الکتریک

3-2-1. رسوب دادن با تغییر PH:

یکی از ساده ترین روش های جداسازی پروتئین ها به طریقه تنظیم PH محلول در نقطه ایزوالکتریک^۱ پروتئین مورد نظر برای ایجاد رسوب می باشد.

¹ - نقطه ایزوالکتریک (IP) ، PH معینی است که در آن پروتئین یا اسید آمینه دارای بار مثبت و منفی برابر می باشد.

ولی از این روش برای خارج کردن پروتئین های نامطلوب از مخلوط استفاده می شود. و برای رسوب دادن پروتئین های مورد نیاز به دلیل احتمال دناتوره شدن آنها کاربرد ندارد.

3-2-2. رسوب دادن توسط کاهش قدرت یونی:

برخی از پروتئین ها را می توان با کاهش قدرت یونی رسوب داد ولی از آنجا که برای این کار باید به محلول پروتئین ها آب اضافه شود، لذا با کاهش غلظت پروتئین های محلول، افزایش حلالیت آنها دور از انتظار نیست. از این رو این روش اغلب در مراحل پایانی خالص سازی، که غلظت پروتئین ها در محلول به قدر کافی افزایش یافته، استفاده می شود.

3-2-3. رسوب دادن با افزایش قدرت یونی:

پدیده Salting out شالوده تعدادی از تکنیک های مهم جداسازی و تخلیص پروتئین هاست که با ایجاد غلظت بالایی از نمک خنثی در محلول پروتئینی و رسوب دادن بخشی از پروتئین ها موجب تفکیک و خالص سازی و تغلیظ آنها می گردد و از رایج ترین روش های جداسازی به طریقه رسوبگیری به شمار می رود.

مطالعه پدیده Salting out پروتئین های سرم به کمک آنالیز و سانتریفوژ

نشاندنده تاثیر پیچیده نمک روی پروتئین ها است.

مشخص شده است که بین حلالیت نمک و تاثیر آن در رسوب پروتئین ها رابطه

مستقیم وجود دارد. این ایده مبنای نظریه دبای^۱ در توجیه پدیده مذکور می باشد

که به بیان ساده می گوید:

یون های نمک اکثر ملکول های قطبی محیط (حلال) را به طرف خود جذب کرده

و اطراف مولکول های پروتئین از آنها خالی می گردد و متعاقباً بدنبال برخورد های

تصادفی مولکول های پروتئین با یکدیگر تجمع مولکولی ایجاد و رسوب تشکیل

می شود.

هرگاه نمک به محیط اضافه شود مولکول های حلال قطبی از اطراف پروتئین به

طرف یون های نمک جذب می شود و مولکول های پروتئین به طور تصادفی در

مجاورت یکدیگر قرار می گیرند، در حالی که لایه آب به شکل موثر وجود ندارد

تا مانع جذب آنها به یکدیگر شود، در نتیجه تجمع یافته و تشکیل رسوب می

دهند.

¹ - Debye

پروتئین های بزرگتر که سطح بیشتری دارند (مولکول هایی با گروه های غیر قطبی) با مقادیر نمک کمتری رسوب می کنند و مولکول های کوچکتر که گروه های غیر قطبی کمتری دارند در غلظت های زیادتر نمک رسوب می نمایند. به دنبال بررسی های کمی پدیده Salting out رابطه ای خطی بین لگاریتم حلالیت یک پروتئین معین و قدرت یونی محلول در قالب معادله خط بیان می گردد:

$$\log S = \beta' - K_s (\mu)$$

در رابطه فوق:

$$\beta' = \text{عرض از مبدا}$$

S = حلالیت پروتئین

$$K'_s = \text{شیب خط یا Salting out}$$

μ = قدرت یونی محلول

constant

K'_s برای یک پروتئین و نمک معین، مستقل از دما و PH است ولی β' به طور مشخص، تحت تاثیر هر دو عامل یاد شده قرار دارد.

در روش های مبتنی بر Salting out معمولاً جداسازی یک پروتئین معین به صورت رسوب در PH نزدیک نقطه ایزوالکتریک آن پروتئین بیشترین بازده را دارد. همچنین ممکن است در غلظت بالای نمک پروتئین ها در بیش از یک PH

حداقل حلالیت را نشان دهند که می تواند به دلیل تشکیل نمک های نامحلول پروتئین در آن PH خاص باشد.

میزان تاثیر نمک در پدیده مورد بحث به طبیعت آنیون و کاتیون ، حاصل از تفکیک یونی نمک خصوصاً به آنیون آن مربوط می شود. موثرترین آنیون ها، آنیون های چند ظرفیتی و موثرترین کاتیونها، انواع یک ظرفیتی آنها می باشند. میزان کارایی آنیون ها و کاتیون ها به صورت زیر است:

آن یون ها : $PO_4^{2-} > SO_4^{2-} > CH_3COO^- > Cl^-$

کاتیون ها : $NH_4^+ > K^+ > Na^+$

نمک های خنثی که در این تکنیک ها مصرف می شود باید حتی المقدور خالص بوده و از حلالیت بالایی برخوردار باشند، به هنگام حل شدن تغییر قابل ملاحظه ای در PH و دمای محلول ایجاد نکنند و ارزان باشند. نکته آخر اینکه چگالی محلول پس از افزودن نمک به نحوی تغییر نیابد که سانتریفیوژ را با مشکل مواجه نماید. از میان انواع نمک هایی که مصرف آنها متداول است سولفات آمونیوم $((NH_4)_2SO_4)$ به دلیل ارزانی و حلالیت مناسب بیش از سایر نمک ها به کار گرفته شده است.

چگالی محلول اشباع آن در حدود $1/23$ است که ممکن است در عمل پس از اضافه کردن به محلول پروتئینی چگالی آن را افزایش دهد و سانتریفیوژ را با مشکل مواجه نماید و همچنین اندکی محلول را اسیدی می کند که در صورت لزوم می توان از بافر مناسب استفاده کرد.

غلظت سولفات آمونیوم معمولاً به صورت درصد اشباع $\frac{V}{V}$ محلول اشباع سولفات آمونیوم) بیان می شود. مقدار نمک سولفات آمونیوم لازم برای دست یابی به دذئی اشباع مطلوب در یک لیتر محلول و در دمای 20°C به صورت معادله زیر محاسبه می شود.

$$g = \frac{533(S_2 - S_1)}{100 - 0.3(S_2)}$$

در معادله فوق:

g : مقدار نمک خشک سولفات آمونیوم بر حسب گرم

S_1 : غلظت اولیه سولفات آمونیوم (غلظت فعلی)

S_2 : غلظت ثانویه سولفات آمونیوم (غلظت مطلوبی که باید ایجاد شود) می باشد.

لازم به ذکر است که هر دو غلظت S_1 , S_2 درصد حجمی - حجمی سولفات آمونیوم اشباع هستند. تکنیک های **Salting out** در مقایسه با سایر روش های جداسازی رسوبی پروتئین ها فاقد حساسیت دست و پا گیر بوده و از مزیت

سادگی نسبی برخوردار است، به علاوه پروتئین های به دست آمده با این روش ها معمولا دنا توره نمی شوند و فعالیت بیولوژیک خود را حفظ می کنند و بدلیل حضور نمک نسبت به پروتئولیز و آلودگی باکتریایی مقاوم بوده و پایداری مناسبی دارند.

به منظور نمک زدایی رسوبات پروتئینی حاصل می توان آنها را در آب حل کرد. سپس اولترا فیلتراسیون نموده و یا به کمک دیالیز در آب، نمک رسوبات را حذف کرد که به صورت مفصل این روش توضیح داده می شود.

3-3. خواص سولفات آمونیوم:

انحلال پذیری سولفات آمونیوم از $0-30^{\circ}\text{C}$ تغییر پذیر است.

سولفات آمونیوم $[(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4]$ به صورت طبیعی در دهانه آتشفشان های فعال یافت می شود.

در آب به صورت محلول است و در الکل و استون غیر قابل حل می باشد.

نقطه ذوب آن 230°C می باشد و در اثر گرما در سیستم باز، ترکیبات آن شروع به متلاشی شدن در دمای 100°C می نمایند.

آمونیوم بی سولفات هم به فرمول $(\text{NH}_4\text{HSO}_4)$ وجود دارد که نقطه ذوب 146.9°C را داراست.

Property	Ammonium Sulfate
Colour	Colourless
Physical state (25°C , 1 atm)	Rhombic Crystals
Formula	$(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$
Relative molecular Mass	132.14
Melting point ($^{\circ}\text{C}$)	230
Density	1.769 (50°C)

Solubility	754 (20 [°] C)
in water (gr/Lit)	

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

www.kandooch.com

روش تصفیه و تخلیص سرم های درمانی در موسسه رازی مبتنی بر هضم نسبی آنزیماتیک و دناتوراسیون حرارتی پروتئین های پلاسما و Salting out با سولفات آمونیوم می باشد.

این فرایند در هفت مرحله به شکل زیر انجام می شود که تا مرحله ششم عمل تصفیه یکسان می باشد و فقط در مرحله آخر است که دستگاه دیالیز ساخته شده را می توان جایگزین روش سنتی دیالیز کرد و در وقت و آب صرفه جویی چشمگیری کرد.

1- هضم پتیکی:

در این مرحله ابتدا پلاسماي آنتی توکسین (ضد سم) سه مرتبه با سرم فیزیولوژی (محلول 8/5 گرم کلورسدیم در یک لیتر آب) رقیق می شود. دمای محلول در 30°C و PH آن با اسید کلریدریک نرمال در حدود 3/2 تنظیم می گردد و آنزیم پپسین به $(\frac{W}{V}) 0/5\%$ (نسبت به حجم پلاسما) اضافه می شود. هضم نسبی آنزیماتیک در شرایط فوق به مدت 30 دقیقه صورت می گیرد.

2- دناتوراسیون حرارتی و رسوب پروتئین های نامطلوب:

بلافاصله پس از خاتمه مدت هضم با سود نرمال PH محلوط در 4/2 تنظیم می گردد و سولفات آمونیوم به نسبت $\frac{W}{V} 14\%$ اضافه می گردد و در ضمن هم زدن

حرارت داده می شود. به طوری که ظرف مدت 10 دقیقه دمای مخلوط $55-56^{\circ}\text{C}$ گردد. سپس مقدار 1 میلی لیتر تولوئن¹ به ازای هر لیتر حجم مخلوط اضافه می شود. هم زدن مخلوط به آرامی در دمای $55-56^{\circ}\text{C}$ به مدت 60 دقیقه ادامه می یابد. پس از این مدت مخلوط به کمک صافی پارچه ای تصفیه می گردد.

3- اولین رسوب پروتئین های ضد سم:

PH محلول به دست آمده از مرحله دوم با سود نرمال در 7/2 تنظیم می شود و به نسبت $\frac{W}{V}$ 18٪ سولفات آمونیوم افزوده می شود و به مدت 15 دقیقه به هم زده شده و سپس افزوده می شود و به مدت 15 دقیقه به هم زده شده و سپس رسوبات تشکیل شده با صافی پارچه ای جدا می شود.

4- دیالیز اول:

رسوبات مرحله سوم در کیسه های سلفون به مدت 48 ساعت در دمای 4°C در برابر آب جاری دیالیز می شود

5- رنگ گیری:

به ازای هر 1000 میلی لیتر محلول دیالیز، 5 گرم فنل و 400 میلی لیتر ژل هیدروکسید آلومینیوم مخلوط می شود و به محلول حاصل دیالیز اضافه می شود.

¹ افزودن تولوئن برای حذف ذرات چربی هنگام جدا کردن رسوبات انجام می شود.

مخلوط حاصل ضمن هم زدن به مدت 60 دقیقه و در دمای 50°C حرارت داده می شود. پس از این مدت مخلوط با صافی پارچه ای تصفیه و محلول صاف شده نگهداری می شود.

6- دومین رسوب پروتئین های ضد سم:

به محلول صاف شده مرحله قبل به نسبت $\frac{V}{V} 55\%$ محلول سولفات آمونیوم اشباع اضافه میشود و به مدت 15 دقیقه همزده و سپس با کاغذ صافی واتمن شماره 50 تصفیه می شود. رسوبات حاصل پس از پرس شدن جمع آوری می گردد. حجم لازم برای ایجاد غلظت $\frac{V}{V} 55\%$ از محلول سولفات آمونیوم اشباع به کمک رابطه زیر:

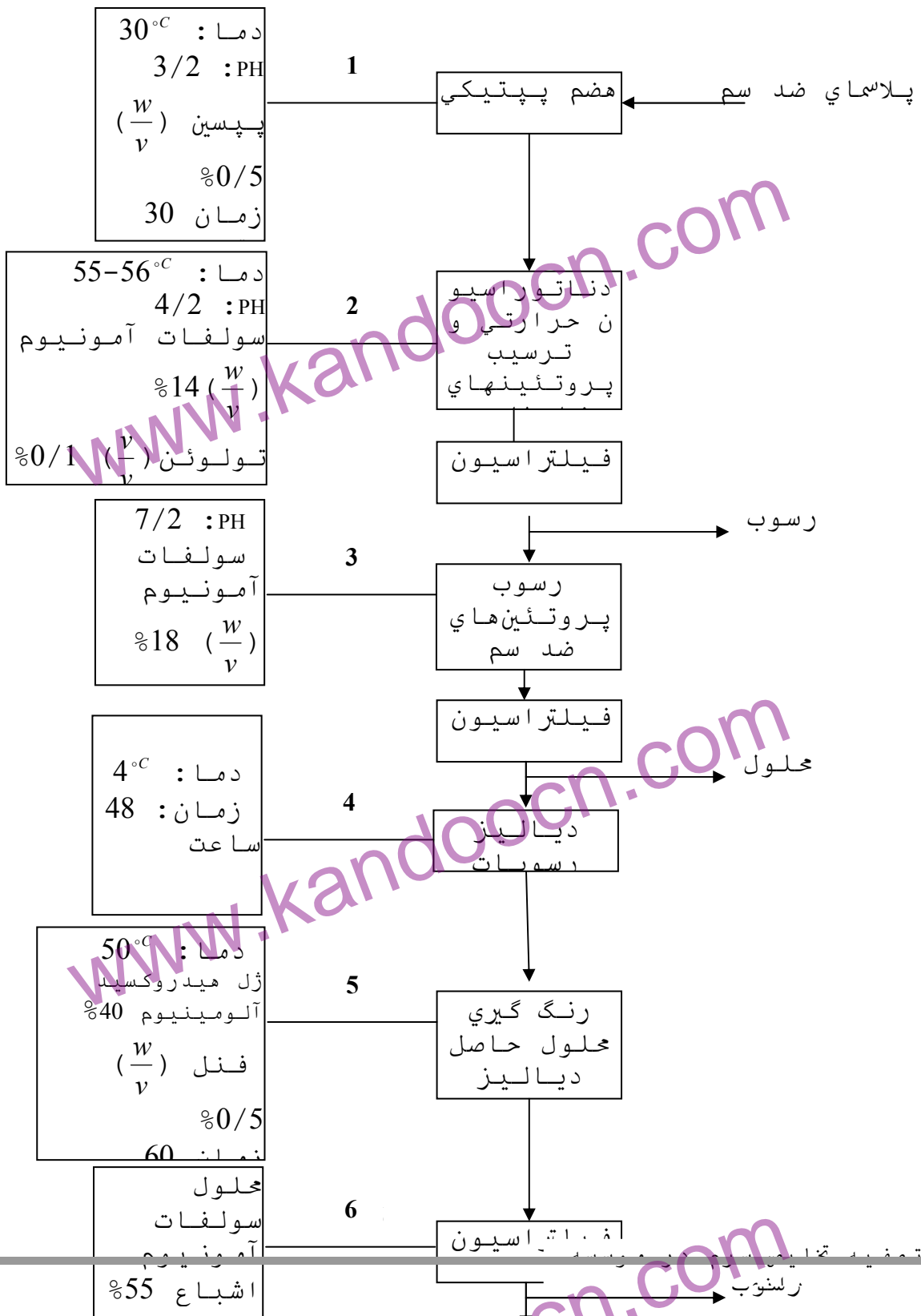
$$X = \frac{V \times 55}{100 - 55}$$

که در آن X حجم مورد نظر از محلول سولفات آمونیوم اشباع و V حجم محلول های حاصل از مرحله قبل است.

7- دیالیز نهایی:

رسوبات مرحله ششم در کیسه سلوفان در دمای 4°C در برابر آب جاری به مدت حداقل 72 ساعت دیالیز می شود و در پایان این مرحله 0/15 فیل به عنوان محافظ میکروبی به محلول اضافه می گردد.

www.kandoo.cn.com

روش تصفیه و تخلیص سرم در موسسه رازی

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com